

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra systémového inženýrství

Téze diplomové práce

Podpora rozhodování pro získání evropských grantů

Bc. Michaela Kočková, DiS.

© 2016K ČZU v Praze

Souhrn

Diplomová práce se zabývá podporou rozhodování pro získání evropských grantů. Obsahuje stručnou charakteristiku pojmů k pochopení problematiky regionální politiky a regionů, strategických dokumentů v České republice, fondů Evropské unie, jejich řízení a zabezpečení, operačních programů v programovacím období 2014-2020, a analýzu v oblasti životního prostředí v České republice. Zaměřuje se na podrobný výpis jednotlivých procesů při podávání žádostí o granty, jejich analýzu a závěrečné shrnutí na základě informací získaných z oficiálně vydaných příruček, dostupných informací a na základě osobního jednání. Cílem práce je prozkoumání a popis jednotlivých procesů, které jsou zapotřebí učinit před odesláním žádosti o finanční podporu, alokace případných problémů a návrhy jejich řešení.

Klíčová slova: dotace, fondy EU, grant, operační program, projekt

V úvodní části diplomové práce se věnuji problematice regionální politiky a regionům Evropské unie, dále pak programovacímu období 2014-2020, strukturálním fondům, operačním programům, analýze hospodářské politiky resortu Životního prostředí v České republice a charakteristice základních grantových pojmů, např. grant, grantový projekt, grantová přihláška či grantová agentura.

Praktická část diplomové práce popisuje ucelený proces průběhu projektu při čerpání dotací z Evropské unie. Mapuje kompletní metodiku čerpání finančních prostředků. Obsahuje průběh činností od charakteristiky žadatele projektu, projektového záměru a žádosti, výzvy, projektových náležitostí, žádosti o proplacení, hodnocení a schvalování projektu a komplexní zhodnocení úspěšnosti projektu spojená s riziky a doporučeními. Důležitým klíčem u grantové podpory a jeho získání je rozpočet projektu.

Samostatná kapitola praktické části popisuje projekt „Rozšíření Domu přírody o společenský sál a hygienické zázemí“, který je navazujícím projektem na projekt „Dům přírody Českého lesa“. Tento projekt v rámci praktické části plní funkci úspěšného příkladu mechanismu čerpání finančních prostředků z dotačních titulů na daný investiční záměr.

Další samotnou kapitolou praktické části je dotazníkové šetření. Toto bylo zpracováno na základě vyhodnocení odpovědí na otázky, položených reprezentativnímu vzorku zástupců obecní samosprávy ČR.

Další částí je analýza rizik souvisejících s poskytováním dotačních titulů a série rad, jak je v maximální možné míře eliminovat. Součástí závěrečného shrnutí je pak také úvaha nad možnými kroky vedoucími k zefektivnění celého systému dotačních mechanismů.

Cíl a metodika

Prvním dílčím cílem diplomové práce byla procesní analýza, provedená na základě všech setříděných poznatků. Tato procesní analýza podrobně prozkoumává jednotlivé procesy při podávání žádosti o dotace z ESF na základě informací získaných z vydaných příruček, tištěné literatury a dostupných informací např. internetových stránek a také na základě osobního jednání se specialisty, kteří na žádostech o granty pracují. Všechna schémata přehledů při podávání žádostí o granty, s náležitostmi zadávání, projektového záměru či schvalování projektu, byly zpracovány v programu Windows OfficeWord 2007-2013.

Druhým dílčím cílem diplomové práce je charakteristika projektu s uceleným popisem metodiky jeho vytvoření v závislosti na dotačním program, včetně všech dalších důležitých náležitostí, které jsou součástí procesu k získávání grantu EU. Struktura celého projektu je pevně definována v průběhu celého projektového cyklu. Od identifikace žadatele projektové žádosti, přes definici projektového záměru, setavení a vedení projektového týmu, zpracování rozpočtu, až po samotnou realizaci projektu a následné vyhodnocení jeho úspěšnosti.

Dalšími dílčími cíli je pochopení fungování jednotlivých fondů, při kterých jsou zapotřebí hlubší znalosti o mechanismech čerpání dotací k jednotlivým záměrům a posouzení jejich investičních možností.

Diplomová práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Východiskem pro zpracování teoretické části bylo prostudování odborné literatury zaměřené na základní pojmy, např. grant, grantový projekt, grantová přihláška, apod. Dále jsem se věnovala problematice regionální politiky a regionům Evropské unie, programovacímu období 2014-2020, Evropských strukturálních fondů, operačních programů a analýze hospodářské politiky resortu životního prostředí v České republice. Jako další a velmi cenný zdroj informací byly použity internetové stránky spojené s tématem.

Teoretická část je psána metodou deskripce odborného textu za využití citační normy, sběru dat, intrnetových zdrojů a odborných publikací.

V praktické části je použita metoda procesní analýzy, která zkoumá a hodnotí jednotlivé postupy při podávání žádosti o granty. Při této analýze byla použita schémata s podrobnou charakteristikou jednotlivých bodů. Výsledky této analýzy byly následně použity při zpracování dotační žádosti na projekt:

"Dům v přírodě Čekého lesa"

Záměrem je rekonstrukce starého objektu a jeho rozšíření o společenský sál a hygienické zázemí a možnost vhodného využití dotací na danou činnost. Předmětem analýzy je dále také samotný postup k získání evropského grantu z programu Životního prostředí a snaha vyhnout se rizikům, která mohou být spojena s podáváním dotačních žádostí.

Cílem bylo zpracování daného projektu na základě vyhodnocení jednotlivých bodů při podávání žádosti o evropský grant a využití vhodného programu pro rekonstrukci. Ten byl, dle mého názoru, zvolen velmi vhodně, neboť se jedná o žádost prostřednictvím Operačního programu Životního prostředí pro zlepšení stavu krajiny a prostředí v zájmu zachování biodiverzity. Celé vyhodnocení je uvedeno v kapitole 5 této diplomové práce. Závěr je zpracován pomocí syntézy získaných poznatků a na základě logické dedukce.

Závěr

Práce byla zpracována dle pravidel z dotačních fondů s ohledem na problematiku týkající se politiky HSS. Fondy Evropské unie se podílejí především na spolufinancování investičních nebo neinvestičních projektů za přispění státu.

Zhodnocení projektu Dům v přírodě Českého lesa

V této souvislosti opět zmiňuji jako příklad úspěšného procesu žádosti o dotační titul - projekt - „Dům v přírodě Českého lesa“. Záměrem projektu byla expozice - rekonstrukce starého objektu na Dům v přírodě Českého lesa. Operační program Životního prostředí, který byl použit na financování projektu, pracuje na zlepšení stavu krajiny a prostředí pro oblast ochrany biodiverzity, tzn. zabezpečuje informační kampaň a prezentuje význam biologické rozmanitosti a udržitelného způsobu využívání a zajištění dostupnosti informací a opatření ze Státního programu ochrany přírody a krajiny České republiky.

Na projekt „Dům v přírodě České lesa“ pak navazuje projekt " Rozšíření Domu v přírodě o společenský sál a hygienické zázemí ".

Projekt má velmi vysokou pravděpodobnost být úspěšný, což je dáno faktem, že se jedná o projekt situovaný v atraktivní lokalitě, která napomáhá k návštěvnosti turistů celé republiky i turistů ze zahraničí, neboť právě obec Klenčí pod Čerchovem leží v blízkosti německé hranice. Významnou roli zde hraje také stránka ochrany přírody a životního prostředí.

Z uvedeného příkladu vyplývá, že již správný postup při podávání žádosti v kombinaci s vhodně zacíleným a smysluplným projektem se výraznou měrou podílí na celkovém úspěchu. Důležitý je také výběr vhodného grantu či dotace. Tento projekt lze formou zpracování vyzdvihnout jako vzorový. Žádost o dotaci na hlavní část projektu - Dům v přírodě Českého lesa byla byla schválena. V současné době projekt čerpá finanční prostředky a probíhá realizace rekonstrukce objektu. Budova Staré pošty bude zachována a bude i nadále sloužit lidem v Klenčí pro kulturně společenské akce. Z mého pohledu považuji projekt za velice úspěšný a prospěšný pro obyvatele obce i její návštěvníky. Jaký bude jeho další osud a udržitelnost, to ukáže především čas. Pevně však věřím, že si najde své místo mezi významnými turistickými zastaveními Domažlicka.

Shrnutí základních problémů otázky dotačních titulů v ČR

Podnikatelské prostředí v České republice je výrazně ovlivněno (neřkuli deformováno) možnostmi čerpání finančních prostředků z evropských fondů. Pod jejich záštitou vzniklo velké množství projektů, ale při čerpání dotací z EU v průběhu předešlého i nynějšího programovací období došlo k mnoha nedostatkům a pochybením.

Celý proces pochopení fungování jednotlivých fondů je velmi komplikovaný. Proto je nutné k proniknutí do celého mechanismu nashromáždit obrovské množství, a ty pak dále systematicky zpracovávat. Na základě těchto utříděných dat by měl i subjekt dosud nepolíbený dotační problematikou vědět, jakých nabízených dotačních grantů může využít. Praxe však bývá zcela jiná.

Mezi problémy při využívání dotací nejčastěji patří také prodlevy v zahájení čerpání finančních prostředků způsobené zdlouhavými schvalovacími procedurami, které jsou pro žadatele také velkým rizikem a častou příčinou nepodání žádosti. Mezi častá pochybení patří též porušování zákona o veřejných zakázkách, neplnění harmonogramů a pokusy o uplatnění nezpůsobilých výdajů. Závažnými chybami na straně žadatelů jsou nekvalitně zpracované záměry, doplněné nesprávně zpracovanými žádostmi. Žadatelé neumí odhadnout náklady a výnosy u daného projektu, tím i udržitelnost projektu a jeho ekonomickou rentabilitu. Častými chybami, vyplývajícími ovšem také z podstaty celého systému, jsou nedostatky administrativně-formálního rázu a nedodržování prvků publicity. K tomu je ovšem nutno jedním dechem dodat, že v případě naprosté většiny projektů stránka administrativně-formální svým rozsahem a složitostí výrazně přesahuje stránku faktickou (vlastní projekt), což pokládám za zásadní systémovou chybu.

Návrhem možného opatření je zaměřit se především na celý administrativní proces. Čerpání finančních prostředků z Evropské unie je v České republice vnímáno jako problematická a neúspěšná činnost. Je často spojována s faktem, že čerpání evropských dotací je zmiňováno v souvislosti se sankcemi, vrácením peněz, nedočerpáním, srovnáním s ostatními členy Unie či přímo s korupcí. Hlavní politikou ve vztahu k dotačním titulům by měl být účinný a tvrdý lobbying za snížení administrativní a formální zátěže související s žádostmi. Dále pak by mělo dojít ke zjednodušení (jasným stanovením prioritních oblastí)

a zpřehlednění celého systému operačních programů a dotačních titulů a jejich vzájemnému zkompatibilnění. V podmínkách ČR pak také zavedení jednoznačného právního rámce, alespoň u zákonů přímo souvisejících s problematikou dotačních titulů. Tyto zásahy by pak měly vést k výraznému zeštíhlení dotační byrokracie. Dále by mělo dojít k napravení deformací v časových harmonogramech, tedy přizpůsobení (prodloužení) lhůty u úkonů, souvisejících s projektovou činností a na to navazujících výkonů orgánů státní správy (například velmi častý rozpor mezi nereálně krátkou lhůtou, předepsanou dotačním titulem pro vydání stavebního povolení a zákonnými lhůtami pro vyjádření včetně celé administrativně-správní činnosti vedoucí k jeho vydání). Naopak u vlastních rozhodovacích procesů o jednotlivých dotačních titulech by došlo vlivem zeštíhlení administrativy ke zkrácení dnes mnohdy neúnosných lhůt. Díky těmto zásahům by mohlo dojít ke zjednodušení průběhu dotačních řízení a ztransparentnění finančních toků, a to přesně v duchu dotační “svaté trojice”: účelnost, efektivnost a hospodárnost. Pozitivně by také ovlivnila pohled na dotace vhodněji zvolená forma propagace, zaměřená na prezentaci konkrétního operačního programu a úspěšnosti projektů.

Závěrem bych ráda dodala, že zpracování této diplomové práce bylo stejně komplikované, jako je získávání grantů a dotačních titulů. Ještě jednou tedy shrnu pár základních zásad, kterých by se měl každý žadatel o dotační titul držet.

Na prvním místě by měla být úvaha, jakým způsobem a k čemu dotační titul využije. důležité se řídit zákony, specifickými požadavky, podmínkami jednotlivých operačních programů. Ne vždy navrhovaný projekt odpovídá zadání programu. Šanci mají ty organizace nebo osoby, které plní všechny důležité náležitosti a podmínky projektu, prospěšné pro cílovou skupinu.

Velmi důležité je dodržovat administrativně-formální osu projektu a v souladu s uzavřenou smlouvou naložit s poskytnutými finančními prostředky.

LITERATURA A PRAMENY

- [1] BAJER, P., MATYÁŠ, J.: *Praktický průvodce dotacemi z fondů Evropské unie.*, 1. vyd., Brno: Eurospolečnost, a.s., 2009. 123 s., ISBN 978-80-254-4017-9
- [2] Doc. RNDr. Ing. FIALA P.: *Projektové řízení - modely, metody, analýzy.*, 1. vyd., 2003: Brno, 273 s., ISBN 80-86419-24-X
- [3] HRDÝ, M.: *Hodnocení ekonomické efektivosti investičních projektů EU.* 1. vyd., Praha: ASPI, a.s. 2006. 204 s., ISBN 80-7357-137-4
- [4] KNIHT, Petr.: *Vysoce efektivní marketingový plán.* 1. vyd. Praha: GRADA PUBLISHING, 148 s., ISBN 978-80-247-1999-3
- [5] MALACH, A.: *Podpora podnikání v regionech ČR a EU.* 2. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2004. 401 s., ISBN 80-210-3259-6